

Досліджено питання господарсько-правового регулювання організації та здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання в умовах введення в дію режиму воєнного стану. Проведено аналіз і подано системний опис основних законодавчих актів, які регулюють діяльність суб'єктів господарювання в період дії режиму воєнного стану. Указано на суттєві недоліки й прогалини в законодавстві України із зазначеної проблематики та запропоновано можливі шляхи його удосконалення.

Дослідження дозволяє дійти висновку, що сьогодні в Україні немає чіткої нормативно-правової бази у сфері правового регулювання господарських відносин у період дії обмежувального спеціального режиму – режиму воєнного стану, яка повністю була б взаємоузгоджена і відповідала б сучасним вимогам Конституції України, що, своєю чергою, порушує велику кількість питань під час застосування відповідних правових норм суб'єктами господарювання, оскільки чинні на сьогодні нормативні акти тією чи іншою мірою містять суперечності й прогалини. Так у рамках цієї статті було здійснено аналіз чинного законодавства у сфері регулювання господарських відносин під час введення в дію обмежувального правового режиму воєнного стану та запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правової бази. Зокрема, проаналізовано ключові нормативні акти, а саме Закон України «Про правовий режим воєнного стану», «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного або надзвичайного стану», а також підзаконні нормативні акти, які безпосередньо регулюють господарську діяльність, на їх відповідність нормам Конституції України.

Ключові слова: спеціальний режим, спеціальний режим господарювання, режим воєнного стану, проблеми правозастосування, систематизація законодавства.

DOI: 10.33766/2524-0323.99.215-225

УДК: 346.91

Худенко О. О., кандидат юридичних наук, асистент кафедри економічного права та економічного судочинства Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

e-mail: khudenko@knu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6767-8375>

ПРОЦЕСУАЛЬНА АНАЛОГІЯ В ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Стаття присвячена з'ясуванню передумов і причин появи процесуальної аналогії в господарському судочинстві загалом та практиці Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду зокрема.

Дослідження процесуальної аналогії здійснено саме в історичному контексті розвитку господарського процесуального законодавства, щоб можна було відслідкувати, як неприпустиме раніше явище ставало ніби прийнятним, адже процесуальна аналогія за час дії попередніх редакцій Господарського процесуального кодексу України вважалася настільки недозволеною, що навіть очевидні випадки, коли вона, здавалось, могла би бути виправданою, заборонялися.

Процесуальна аналогія в господарському процесуальному законодавстві прямо не заборонена, але їй законодавчих підстав її застосувати в суддів господарських судів немає. Проте це не заважало її практикувати, коли це потрібно самим суддям, а не

учасникам господарських справ. Спроби застосування процесуальної аналогії повинні сприйматися представниками законодавчої влади як загроза господарській процесуальній формі. Законодавчій владі не варто втручатися в спроби неправильного тлумачення процесуальних норм окремими суддями. Питання правомірності застосування процесуальної аналогії господарськими судами не є більш визначеним, ніж в судах інших юрисдикцій. Майбутнє процесуальної аналогії має бути вирішене виключно судовою владою, а саме Великою Палатою Верховного Суду, оскільки випадки помилкового тлумачення відповідних процесуальних норм є спільними як для господарського, так й адміністративного або цивільного судочинства.

Згадано й про позитивне явище в сучасному господарському судочинстві, а саме аналогію судової практики. Господарські суди все частіше стали враховувати судову практику судів інших юрисдикцій і далі намагаються її наслідувати, якщо така судова практика є релевантною у світлі обставин конкретної справи.

Ключові слова: процесуальна аналогія, господарське судочинство, господарські суди, мирова угода, господарська юрисдикція, фактична процесуальна діяльність, господарська процесуальна форма.

Постановка проблеми. Історично в господарському судочинстві питання можливості застосування процесуальної аналогії не набуло такої широкої дискусії як у цивільному судочинстві. Причиною тому була адміністративна діяльність Вищого господарського суду України (інколи апеляційних господарських судів), який у вигляді постанов пленуму, листів, роз'яснень, рекомендацій, узагальнень тощо інструктував суддів господарських судів, як їм діяти, у тому числі, за відсутності потрібних норм процесуального законодавства. Тодішній Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України) складно було назвати довершеним процесуальним законом і застосування його положень достало часто супроводжувалося відсиланням до перелічених адміністративних настанов (*administrative guidelines* [1, р. 3]), які заповнювали тогочасні прогалини господарського процесуального законодавства. Зараз же ці настанови відійшли в минуле і питання правомірності застосування процесуальної аналогії перед деякими суддями господарських судів не постає, оскільки вони, як буде розкрито далі, уже починали її практикувати. Це й зумовлює актуальність дослідження процесуальної аналогії саме в історичному контексті розвитку господарського процесуального законодавства, щоб можна було відслідкувати, як неприпустиме раніше явище ставало ніби прийнятним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як уже було зазначено, широкою дискусією питання можливості застосування процесуальної аналогії набуло саме в цивільному судочинстві. Т. М. Карнаух зауважує, що відповідного законодавства у процесуальних кодексах немає, але пропонує «сформулювати і зафіксувати умови, за наявності яких застосування процесуальної аналогії буде правомірним» [2, с. 108]. В. В. Комаров також зазначає, «що чинне законодавство не передбачає можливості застосування цивільного процесуального закону за аналогією. Якщо допустима аналогія в застосуванні матеріального права при розгляді цивільних справ, то аналогія процесуального закону не допускається. Порядок правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин, проце-

дур цивільного судочинства є дозвільним, який забезпечує єдність правового регулювання і тим самим єдність режиму судочинства. Процесуальна діяльність передбачена тільки законом» [3, с. 35-36]. Тобто цитований автор не тільки підкреслює відсутність відповідного законодавства для процесуальної аналогії, а й звертає нашу увагу на дозвільний порядок регулювання процесуальних правовідносин, який, на нашу думку, є несумісним з можливістю суддів керуватися процесуальними правилами по аналогії без чіткої вказівки закону на таку можливість. Натомість О. С. Качук вважає, що вже «чинне законодавство має правову підставу для цього» та звертається до ст. 55 та 124 Конституції України [4, с. 29]. На наше ж переконання загадані статті Конституції України не можуть тлумачитися як правова підстава для процесуальної аналогії поза змістом ст. 19, яка дозволяє дійти до абсолютно протилежного висновку – заборони процесуальної аналогії в Основному Законі. Проте зазначені дослідники зосереджували свою увагу саме на цивільному судочинстві, залишаючи поза увагою проблематику процесуальної аналогії в господарському судочинстві.

Формулювання цілей. Метою статті є з'ясування передумов і причин появи процесуальної аналогії в господарському судочинстві загалом та практики Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду зокрема.

Виклад основного матеріалу. Нова редакція ГПК України з 15.12.2017 року виглядає як повноцінний процесуальний закон, а новостворений Верховний Суд почав усувати прогалини процесуального законодавства своїми судовими рішеннями, а не за допомогою адміністративних настанов. Не всі, звісно, поділяють новий підхід Верховного Суду – відмову продовжувати створення таких настанов. Суди повинні здійснювати виключно судову діяльність, а не адміністративну чи законодавчу. Немає причин продукувати хибну зручну практику в майбутньому. Тогочасну «доцільність» адміністративних настанов у господарському судочинстві можна пояснити тільки недосконалістю попередніх редакцій ГПК України, яку мали виправляти представники законодавчої влади, а не судової. Зараз нам легко стверджувати, хто і що мав тоді робити, коли й набагато серйозніші за недосконалість господарського процесуального законодавства проблеми ігнорували, але перманентне перебирання однією гілкою влади функцій іншої точно ніколи не можна вважати доцільним у демократичному суспільстві. Питання про необхідність адміністративних настанов у сучасних умовах подекуди може знову підніматися, але в цьому вже давно немає потреби. Повернення до системи видавання адміністративних настанов лише погіршить ситуацію з великою кількістю суперечливих рішень Верховного Суду, адже тоді зникає потреба в існуючій ієрархічно-багатопалатній системі забезпечення єдності судової практики. Паралельно функціонуючи, ці дві системи не будуть доповнювати себе, а лише породжуватимуть нові конфлікти всередині судової влади, коли творці настанов будуть боротися з палатами і навпаки. Тому в сучасних умовах є тільки одна необхідність – забути про зручну, але хибну й недоцільну практику видавання судами адміністративних настанов.

Хоча й не обійшлося без «фантомних болей», коли Верховний Суд опублікував у липні 2019 року так званий «Огляд проблемних питань застосування су-

дами окремих положень ГПК України за результатами проведених нарад, семінарів, круглих столів із місцевими та апеляційними судами» [5]. У пункті 45 цієї адміністративної настанови містилося твердження і з нього ж висновок про право подання відповіді на відзив до суду апеляційної інстанції. Водночас такі твердження і висновок були зроблені без уточнення джерела їх походження – способом доведення від зворотного (право не обмежене, а тому воно наявне) та керуючись загальнодозвільним типом правового регулювання (дозволено все, що не заборонено законом) [6, с. 75]. Навіть не враховуючи такий, очевидно, помилковий підхід до заповнення прогалин ГПК України, форма, у якій це було здійснено, тобто абстрактної адміністративної настанови, не може вважатися прийнятною для сучасного господарського процесуального права.

На щастя, Верховний Суд загалом і Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду зокрема вже не робить подібних спроб видання адміністративних настанов, а наявні зараз огляди висвітлюють правові позиції з ухвалених рішень, а не «проведених нарад, семінарів, круглих столів», хоча паростки зазначеного «огляду круглих столів» досі помітні навіть у нових рішеннях господарських судів, а в особливо запущених випадках судді навіть писали, що інформацію з цього огляду Верховний Суд ніби «зазначає» або ним її було «зазначено» [7, 8]. До того ж найгірший варіант згадування такої інформації такий: «правова позиція була висвітлена Верховним Судом...» [9].

Процесуальна аналогія за час дії попередніх редакцій ГПК України вважалася настільки неприпустимою, що навіть очевидні випадки, коли вона, здавалось, могла би бути виправданою, заборонялися. Наприклад, раніше мирову угоду міг затвердити лише господарський суд першої інстанції. ГПК України не передбачав відповідних повноважень в апеляційних господарських судах та у Вищого господарського суду України. Сторони, які досягали примирення в апеляційному або касаційному провадженні, не могли завершити перегляд укладенням мирової угоди (скаржник мав право лише відмовитися від своєї скарги).

І знову ж таки, навіть висвітлений приклад з мировою угодою не був позбавлений впливу тогочасних адміністративних настанов. ГПК України, у чинних до 15.12.2017 редакціях, дійсно не передбачав чітко прописаних повноважень апеляційних господарських судів на закриття провадження у справі шляхом затвердження мирової угоди між сторонами. Але навіть за цих обставин судді апеляційних господарських судів не знаходилися у вакуумі від судів інших юрисдикцій і так само іноді затверджували мирові угоди [10]. Науковці взагалі не вбачали для цього жодних законодавчих перешкод [11, с. 25]. Заборону затвердження мирових угод в апеляційній інстанції було фактично встановлено спочатку інформаційним листом від 20.10.2006 № 01-8/2351 [12], а потім постановою пленуму від 17.05.2011 № 7 [13]. Навіть за таких умов усі чітко розуміли й усвідомлювали, що можливість затвердження мирової угоди на будь-якій стадії процесу є основою диспозитивності, але хибне тлумачення процесуальних норм з наступною його фіксацією в адміністративних настановах створили умови неможливості затвердження мирової угоди сторін за межами господарського суду першої інстанції.

Деякі судді новоствореного Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду спочатку навіть робили спроби дати життя аналогії в господарському процесуальному законодавстві [14; 15; 16; 17]. Так само, як і раніше згадувані нами судді апеляційних адміністративних судів [18, с. 37], окремі господарники не вбачали перешкод у застосуванні до процесуальних відносин ч.10 ст. 11 «Верховенство права та джерела права, що застосовуються судом» нової редакції ГПК України: *«Якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права)»*. Причому, як слушно зазначають В. С. Щербина та В. В. Боднар, «чинними процесуальними кодексами можливість застосування аналогії закону чи аналогії права передбачена статтями, у яких йдеться про джерела матеріального права, що застосовуються судом» [19, с. 7], а не процесуального права, якими керується суд.

Конкретні випадки застосування процесуальної аналогії судьями Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду викликають певний подив:

1) відповідач подав відзив на касаційну скаргу з пропуском строку, встановленого судом [14]. Це поширена ситуація і, відповідно до ст. 118 ГПК України, *право на вчинення процесуальних дій втрачається із закінченням [...] призначеного судом строку. Заяви, скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду [...]*. Натомість суд не звертає увагу на існування процитованої нами статті, а посилається на ч. 1 ст. 295 ГПК України щодо права подання відзиву у строк, встановлений судом касаційної інстанції, зауважуючи, що в цій частині «не передбачено наслідків недотримання такого строку». Далі робляться посилання на чч. 1, 7 ст. 301, ч. 2 ст. 207 ГПК України, які застосовуються за аналогією на підставі ч. 10 ст. 11 ГПК України для залишення відзиву на касаційну скаргу без розгляду. У цьому випадку процесуальна аналогія не просто була непотрібною, а навіть шкідливою для господарської процесуальної форми, оскільки необхідні для застосування норми вже містилися в господарському процесуальному законодавстві, але судді їх проігнорували;

2) касаційна скарга була подана безпосередньо до Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду, що стало би можливим лише з дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСПТС) [15]. На момент подання скарги об'єднана палата Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду вже розглядала питання допустимості подання касаційних скарг безпосередньо до суду касаційної інстанції до дня початку функціонування ЄСПТС. За аналогією закону було застосовано п.7 ч.1 ст. 228 ГПК України, яким передбачається, що *суд може [...] з власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадках: перегляду судового рішення у подібних правовідносинах (в іншій справі) у касаційному порядку палатою, об'єднаною палатою, Великою Палатою Верховного Суду*. Незрозумілою залишається причина застосування цієї статті за аналогією в контексті того, що інші судді Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду, за відповідних обставин, застосову-

вали норму безпосередньо. Можна лише здогадуватися про причини застосування процесуальної аналогії в цій ситуації, бо судді не залишили в ухвалі жодних пояснень своїм діям;

3) касаційні скарги були подані в справах з відповідачами, які знаходяться на Сейшельських Островах та Кіпрі [16, 17]. За Конвенцією про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах від 15.11.1965 р., від Договірних Держав вимагається здійснити ряд дій для вручення судових документів за кордоном, але ця Конвенція не встановлює жодних вимог до учасників судових справ. Вимоги до скаржників висунув Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду, який неодноразово ухвалами покладав на них обов'язок подати до суду засвідчені переклади ухвал про відкриття провадження на грецьку, французьку або англійську мову. Скаржники, напевно, не вбачали причин замовляти виготовлення і засвідчення перекладу за свій рахунок, коли ні згадана Конвенція, ні ГПК України не закріплюють за ними такого обов'язку. І тоді судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду вирішили застосувати аналогію, тепер уже не закону, а права, і, згадуючи про існування п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України, якою передбачається залишення позову без розгляду у випадках неподання позивачем витребуваних судом доказів без поважних причин, залишили касаційні скарги без розгляду. До того ж судді навіть скопіювали з незначними корективами пояснення щодо застосування процесуальної аналогії, звісно, не згадавши авторів цього тексту: *Аналогія закону і аналогія права є способами подолання прогалини у праві. Прогалина у праві має місце, коли певні суттєві відносини, які належать до сфери правового регулювання, або не врегульовані взагалі, або врегульовані неповно. У разі неможливості застосування аналогії закону суд може застосувати аналогію права, тобто поширити на ці відносини загальні засади законодавства, тобто його принципи.* Проте навіть це пояснення не виправдовує застосування процесуальної аналогії в цьому конкретному випадку, коли суд проводить паралелі між неподанням витребуваних доказів і неподанням засвідченого перекладу документів цього ж суду, які доказами, очевидно, не є і процесуального обов'язку для скаржників їх перекладати та засвідчувати законом не було передбачено.

Складно сказати, що в перелічених справах застосування процесуальної аналогії взагалі було потрібним, а тим більше для учасників справи. Зазначений нами раніше приклад з мировою угодою є, скоріше, винятком, який назавжди залишиться в історії господарського судочинства. Сьогодні учасникам господарських справ процесуальна аналогія вже не є потрібною (незважаючи на одиничні ситуації, коли це може бути вигідно лише одній зі сторін і лише у зв'язку з її процесуальною тактикою в конкретній справі). Натомість суддям процесуальна аналогія дозволяє створювати зручні для себе процесуальні правила, що межують з фактичною процесуальною діяльністю й ухиленням від відповідальності за прийняті процесуальні рішення.

З часом інші судді Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду почали заперечувати можливість або доречність застосування процесуальної аналогії [20; 21; 22]. В одній зі справ, майже як і в прикладі з кіпріотами та

сейшельцями, апеляційний господарський суд відкрив апеляційне провадження за копією апеляційної скарги й ухвалою витребував у скаржника її оригінали [22]. Скаржник ніби не вбачав причин надавати суду оригінали апеляційної скарги, якщо апеляційне провадження вже було відкрите за її копіями. Апеляційний господарський суд так само, наслідуючи суддів Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду, застосував аналогію права з посиланням на п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України і залишив апеляційну скаргу без розгляду. Але касаційна скарга на відповідну ухвалу потрапила вже до інших суддів Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду, які з апеляційним господарським судом та своїми колегами не погодилися і навели наступну аргументацію: *«Застосовуючи п.4 ч.1 ст. 226 ГПК України, апеляційний господарський суд не врахував, що апеляційна скарга не є доказом в розумінні приписів наведеної норми, а також дійшов помилкового висновку про можливість застосування у даному випадку аналогії закону, посилаючись на приписи ч.10 ст. 11 ГПК України. [...] Указаним положенням закріплено існування саме матеріально-правової аналогії, оскільки використання у ч.10 ст. 11 ГПК України, словосполучення «спірні правовідносини не врегульовані законом», не дозволяє вести мову про існування процесуальної аналогії в господарському судочинстві. Отже, оскільки в господарському процесуальному законодавстві України право на застосування процесуальної аналогії відсутнє, суд апеляційної інстанції, повертаючи без розгляду копію апеляційної скарги у зв'язку з неподанням апелянтом витребуваного судом її оригіналу, дійшов помилкового висновку про застосування п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України за аналогією закону»*. Також варто зазначити, що ця колегія суддів набагато краще розібралася в питаннях застосування аналогії і таку спробу називає саме аналогією закону (через проведення паралелей з п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України), а не аналогією права, як вважали судді, – прихильники процесуальної аналогії.

Однак остання зазначена правова позиція це правова позиція лише окремо взятої колегії суддів, яка ніяк не переважає і не відмінює всі ті інші правові позиції колегій суддів-прихильників процесуальної аналогії, адже вони знаходяться на одному рівні формування судової практики. Таким чином, питання правомірності застосування процесуальної аналогії господарськими судами не є більш визначеним, ніж в судах інших юрисдикцій. Законодавчій владі не варто втручатися у спроби неправильного тлумачення процесуальних норм окремими суддями, а тому найбільш доречним й очікуваним стає правовий висновок Великої Палати Верховного Суду з питання процесуальної аналогії. Суто для господарського судочинства буде прийнятним і правовий висновок об'єднаної палати Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду, оскільки прихильники процесуальної аналогії зосереджені здебільшого в судовій палаті для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності, а очевидні противники – у судовій палаті для розгляду справ про банкрутство.

Насамкінець варто згадати і про позитивне явище в сучасному господарському судочинстві – аналогії судової практики. Господарські суди все частіше стали враховувати судову практику судів інших юрисдикцій й далі намагаються її наслідувати, якщо така судової практика є релевантною в світлі обставин конкретної справи [23; 24]. Залишається очікувати, що й суди інших юрисдикцій почнуть частіше звертатися до практики господарських судів.

Подальші дослідження розглянутої проблематики можуть бути спрямовані на законодавчі пропозиції для припинення спроб практикувати процесуальну аналогію господарськими судами, а також розробку ефективних альтернатив процесуальній аналогії для суддів.

Висновки. Історично процесуальна аналогія в господарському судочинстві вважалася неприйнятною, бо прогалини господарського процесуального законодавства усувалися адміністративними настановами Вищого господарського суду України (інколи апеляційних господарських судів). Зараз вона прямо не заборонена, але й законодавчих підстав її застосувати в суддів господарських судів немає. Проте це не заважало її практикувати, коли це потрібно самим суддям, а не учасникам господарських справ. Спроби застосування процесуальної аналогії повинні сприйматися представниками законодавчої влади як загроза господарській процесуальній формі, але очікувати заборону процесуальної аналогії від законодавців не варто, оскільки відповідні спроби є наслідком неправильного тлумачення законодавства, а не його недосконалості. Майбутнє процесуальної аналогії має бути вирішене виключно судовою владою, а саме Великою Палатою Верховного Суду, оскільки випадки помилкового тлумачення відповідних процесуальних норм є спільними як для господарського, так й адміністративного або цивільного судочинства.

Використані джерела:

1. Opinion of European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) on Draft Law of Ukraine on the "Judicial System" (CDL (2001) 46). URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL\(2001\)055-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL(2001)055-e). (дата звернення: 08.08.2022).
2. Карнаух Т. М. Проблеми застосування правової аналогії у цивільному судочинстві України. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2010. Т. 103. С. 106-109.
3. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Х.: Право, 2012. 624 с.
4. Ткачук О. С. Процесуальна аналогія чи фактична процесуальна діяльність. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 1. Т. 2. С. 28-31.
5. Огляд проблемних питань застосування судами окремих положень ГПК України за результатами проведених нарад, семінарів, круглих столів із місцевими та апеляційними судами. 2019. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_GPK_07_2019.pdf. (дата звернення: 08.08.2022).
6. Худенко О. О. До питання про вичерпність видів заяв по суті справи. *Юридична Україна*. 2020. №10 (214). С. 74-75. DOI: 10.37749/2308-9636-2020-10(214).
7. Ухвала Господарського суду міста Києва від 13.05.2021 № 910/1442/21. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96879655>. (дата звернення: 08.08.2022).
8. Ухвала Господарського суду Львівської області від 09.02.2021 № 5015/118/11. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94998856>. (дата звернення: 08.08.2022).
9. Ухвала Господарського суду Львівської області від 21.01.2021 № 914/3311/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94392253>. (дата звернення: 08.08.2022).
10. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 01.03.2007 №22/ 321. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO_2979.html. (дата звернення: 08.08.2022).
11. Подчерковний О. П. До проблеми примирення сторін у господарському процесі. *Українське комерційне право*. 2011. № 11. С. 20-26.

12. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування норм Господарського процесуального кодексу України порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2005 році та в першому півріччі 2006 року» від 20.10.2006 №01-8/2351. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v2351600-06>. (дата звернення: 08.08.2022).

13. Постанова пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України» від 17.05.2011 №7. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0007600-11>. (дата звернення: 08.08.2022).

14. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 18.01.2018 №910/12017/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71738570>. (дата звернення: 08.08.2022).

15. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 16.02.2018 №914/401/17. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72253558>. (дата звернення: 08.08.2022).

16. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 14.02.2019 №921/955/14-г/16. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81725040>. (дата звернення: 08.08.2022).

17. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 02.09.2020 №910/1865/18. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91292734>. (дата звернення: 08.08.2022).

18. Худенко О. О. Судова правотворчість у питаннях господарської юрисдикції. *Економіка та право*. 2019. №3 (54). С. 34-38. DOI : 10.15407/econlaw.2019.03.034.

19. Щербина В. С., Боднар В. В. Деякі аспекти апеляційного провадження в господарському судочинстві. *Економіка та право*. 2021. №1. С. 3-9. DOI: 10.15407/econlaw.2021.01.003.

20. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 28.04.2020 №20з-20. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008439>. (дата звернення: 08.08.2022).

21. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 17.03.2021 №904/678/20. URL.: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95940156>. (дата звернення: 08.08.2022).

22. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 28.04.2021 № 17-1-4-5-32-24-2/136-03-5080. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96628670>. (дата звернення: 08.08.2022).

23. Ухвала Центрального апеляційного господарського суду від 02.08.2021 №908/3174/20. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98699999>. (дата звернення: 08.08.2022).

24. Рішення Господарського суду міста Києва від 02.08.2021 №910/5638/21. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98700893>. (дата звернення: 08.08.2022).

References:

1. Opinion of European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) on Draft Law of Ukraine on the "Judicial System" (CDL (2001) 46). URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL\(2001\)055-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL(2001)055-e). [in English].

2. Karnaukh T. M. Problemy zastosuvannya pravovoyi analohiyi u tsyvil'nomu sudochynstvi Ukrainy. *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky - Scientific notes of Na UKMA. Legal sciences*. 2010. T. 103. 106-109. [in Ukrainian].

3. Komarov V. V. Tsyvil'ne protsesual'ne zakonodavstvo u dynamitsi rozvytku ta praktytsi Verkhovnoho Sudu Ukrainy. KH.: Pravo, 2012. 624. [in Ukrainian].

4. Tkachuk O. S. Protseusual'na analohiya chy faktychna protseusual'na diyal'nist'. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnogo universytetu. Seriya : Yurydychni nauky - Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Legal sciences*. 2016. Vyp. 1. T. 2. 28-31. [in Ukrainian].

5. Ohliad problemnykh pytan zastosuvannya sudamy okremykh polozhen HPK Ukrainy za rezultatamy provedenykh narad, seminariv, kruglykh stoliv iz mistsevymy ta apeliatsiynymy sudamy (2019) N. p. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_GPK_07_2019.pdf. [in Ukrainian].

6. Khudenko, O. O. (2020) Do pytannia pro vycherpnist vydiv zaiav po suti spravy. *Yurydychna Ukraina-Legal Ukraine*, 10 (214), 74-75. DOI: 10.37749/2308-9636-2020-10(214). [in Ukrainian].

7. Ukhvala Hospodarskoho sudu mista Kyieva vid 13.05.2021 №910/1442/21 (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96879655>. [in Ukrainian].

8. Ukhvala Hospodarskoho sudu Lvivskoi oblasti vid 09.02.2021 №5015/118/11. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94998856>. [in Ukrainian].

9. Ukhvala Hospodarskoho sudu Lvivskoi oblasti vid 21.01.2021 № 914/3311/20. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94392253>. [in Ukrainian].

10. Postanova Kyivskoho apeliatsiynoho hospodarskoho sudu vid 01.03.2007 №22/321. (2021) N. p. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO2979.html. [in Ukrainian].

11. Podtserkovnyi, O. P. (2011) Do problemy prymyrennia storin u hospodarskomu protsesi. *Ukrainske komertsiiine pravo - Ukrainian commercial law*, 11, 20-26. [in Ukrainian].

12. Informatsiinyi lyst Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy «Pro deiaki pytannia praktyky zastosuvannya norm Hospodarskoho protseusual'nogo kodeksu Ukrainy porusheni u dopovidnykh zapyskakh pro robotu hospodarskykh sudiv u 2005 rotsi ta v pershomu pivrichchi 2006 roku» (2006) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v2351600-06>. [in Ukrainian].

13. Postanova plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy «Pro deiaki pytannia praktyky zastosuvannya rozdlilu XII Hospodarskoho protseusual'nogo kodeksu Ukrainy» № 7 (2011) N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0007600-11>. [in Ukrainian].

14. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiynoho hospodarskoho sudu vid 18.01.2018 №910/12017/17. (2018) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/71738570>. [in Ukrainian].

15. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiynoho hospodarskoho sudu vid 16.02.2018 №914/401/17. (2018) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72253558>. [in Ukrainian].

16. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiynoho hospodarskoho sudu vid 14.02.2019 №921/955/14-r/16. (2019) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81725040>. [in Ukrainian].

17. Ukhvala Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiynoho hospodarskoho sudu vid 02.09.2020 №910/1865/18. (2020) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91292734>. [in Ukrainian].

18. Khudenko, O. O. (2019). Sudova pravotvorchist u pytanniakh hospodarskoi yurysdyksii. *Ekonomika ta pravo - Economics and Law*, 3 (54), 34-38. DOI: 10.15407/econlaw.2019.03.034 [in Ukrainian].

19. Shcherbyna, V. S., Bodnar, V. V. (2021). Deiaki aspekty apeliatsiynoho provadzhenia v hospodarskomu sudochynstvi. *Ekonomika ta pravo - Economics and Law*, 1, 3-9. DOI: 10.15407/econlaw.2021.01.003. [in Ukrainian].

20. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiynoho hospodarskoho sudu vid 28.04.2020 №203-20. (2020) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008439>. [in Ukrainian].

21. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 17.03.2021 №904/678/20. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95940156>. [in Ukrainian].

22. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 28.04.2021 №17-1-4-5-32-24-2/136-03-5080. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96628670>. [in Ukrainian].

23. Ukhvala Tsentralnoho apeliatsiinoho hospodarskoho sudu vid 02.08.2021 №908/3174/20. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98699999>. [in Ukrainian].

24. Rishennia Hospodarskoho sudu mista Kyieva vid 02.08.2021 №910/5638/21. (2021) N. p. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98700893>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 10.08.2022

Khudenko O., PhD (Law), Assistant at the Department of economic law & litigation of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

PROCEDURAL ANALOGY IN ECONOMIC PROCEEDINGS

This article is devoted to clarifying the background and reasons for the appearance of procedural analogy in economic litigation in general and the practice of the Economical Court of Cassation as part of the Supreme Court in particular.

The research of procedural analogy was carried out precisely in the historical context of the development of economic procedural legislation, so in this manner it can be traced how that an unacceptable phenomenon in the past has become almost acceptable. Moreover, the procedural analogy was considered so inadmissible during the previous editions of the Code of Economic Procedure of Ukraine that even obvious cases when it seemed that it could be justified were prohibited.

Procedural analogy is not directly prohibited in economic procedural legislation, but there is no legal basis for judges of economic courts to apply it. However, this does not prevent it from being applied when it is desirable for the judges themselves and not for the participants of economic cases. So, the legislature should perceive the attempts to apply the procedural analogy as a threat to the economic procedural form. The legislature should not interfere in attempts of individual judges to misinterpret procedural rules. The question of the legitimacy of the application of procedural analogy by economic courts is no clearer than in courts of other jurisdictions.

The future of the procedural analogy must be decided by the Grand Chamber of the Supreme Court, because cases of misinterpretation of the relevant procedural rules are common to economic, administrative and civil proceedings.

It was also mentioned a positive phenomenon in modern economic litigation - the analogy of judicial practice. Economic courts have increasingly considered the case law of courts of other jurisdictions and are trying to follow it if such case law is relevant to circumstances of a particular case.

Keywords: procedural analogy, economic litigation, economic courts, amicable settlement, economic jurisdiction, factual procedural activity, economic procedural form